FITXA IDENTIFICATIVA

DADES DE L'ASSIGNATURA

Codi: 40517
Nom: Complements per a la formació disciplinària en geografia i història
Cicle: Màster Universitari Oficial
Crèdits ECTS: 6
Curs acadèmic: 2026-27

TITULACIONS

Titulació	Centre	Curs	Periode
2024 - M.U. Prof.Educa.Secu	Facultat de Formació del Professorat	1	Primer quadrimestre

MATÈRIES

Titulació	Matèria	Caràcter
2024 - M.U. Prof.Educa.Secu	Complements per a la formació disciplinar de l'especialitat de geografia i història	OPTATIVA

COORDINACIÓ

RAUSELL GUILLOT HELENA

ASENSI SILVESTRE ELVIRA

RESUM

Com a disciplina acadèmica, la matèria Complements per a la Formació Disciplinar de l'especialitat de geografia i història s'incardina en el mòdul específic del currículum del Màster Universitari en Professor/a d'Educació Secundària, juntament amb les matèries Aprenentatge i ensenyament de les matèries de l'especialitat de geografia i història, Innovació docent i iniciació a la investigació educativa de l'especialitat de geografia i història i Pràcticum de l'especialitat (incloent treball fi de màster).
En aquesta assignatura es presentarà la concreció en el currículum d'Educació Secundària dels continguts disciplinaris bàsics d'Història de l'Art, Història i Geografia, procedint-se a un aprofundiment i reformulació didàctica dels conceptes nuclears bàsics, atenent el seu interés i rellevància i relacionant-los amb els diferents enfocaments epistemològics, models d'ensenyament i procediments didàctics a emprar, posant el focus en les particularitats didàctiques i transversals de l'art i el patrimoni cultural.
Com en totes les assignatures del màster, es treballarà la capacitat per a previndre, detectar i actuar enfront de violències sexuals en l'àmbit educatiu, conforme a la Llei orgànica 10/2022. A més, aquesta assignatura contribueix al desenvolupament dels Objectius de Desenvolupament Sostenible (*ODS), especialment en relació amb l'educació de qualitat (*ODS 4), la igualtat de gènere (*ODS 5) i la reducció de les desigualtats (*ODS 10), promovent una formació docent compromesa amb la inclusió i l'equitat.
NOTA: Per a una major concreció dels aspectes indicats en la Guia Docent haurà d'atendre's als Programes Docents facilitats en cada grup pel professorat responsable

CONEIXEMENTS PREVIS

RELACIÓ AMB ALTRES ASSIGNATURES DE LA MATEIXA TITULACIÓ

No s'ha especificat restriccions de matrícula amb altres assignatures del pla d'estudis.

ALTRES TIPUS DE REQUISITS

Esta matèria no requereix coneixements previs. No obstant això, sí que resulta d'especial importància partir de les idees prèvies dels estudiants sobre l'aprenentatge i l'ensenyança de la mateixa.

COMPETÈNCIES / RESULTATS D' APRENENTATGE

2024 - M.U. Prof.Educa.Secu

Adquirir els coneixements i les estratègies per poder programar les àrees, les matèries i els mòduls que tinguen encomanats.

Adquirir estratègies per estimular l'esforç de l'estudiant i promoure'n la capacitat per aprendre per si mateix i amb altres, i desenvolupar habilitats de pensament i de decisió que faciliten l'autonomia, la confiança i iniciativa personals.

Buscar, obtenir, processar i comunicar informació (oral, impresa, audiovisual, digital o multimèdia), transformar-la en coneixement i aplicar-la en els processos d'ensenyament i aprenentatge en les matèries pròpies de l'especialització cursada.

Comunicar-se de manera efectiva tant de manera verbal com no verbal.

Conèixer els continguts curriculars de les matèries relatives a l'especialització docent corresponent, així com el cos de coneixements didàctics sobre els processos d'ensenyament i aprenentatge respectius. Per a la formació professional s'inclourà el coneixement de les respectives professions.

Conèixer els procediments de tutoria de l'alumnat, direcció i orientació del seu aprenentatge i suport en el seu procés educatiu.

Conèixer i analitzar les característiques històriques de la professió docent, la seua situació actual, perspectives i interrelació amb la realitat social de cada època.

Conèixer les estratègies i els programes generals d'orientació educativa, acadèmica i professional de l'alumnat.

Dissenyar i desenvolupar espais d'aprenentatge posant una atenció especial en l'equitat, l'educació emocional i en valors, la igualtat de drets i oportunitats entre homes i dones, la formació ciutadana i el respecte dels drets humans que faciliten la vida en societat, la presa de decisions i la construcció d'un futur sostenible

Dissenyar i realitzar activitats formals i no formals que contribuïsquen a fer del centre un lloc de participació i cultura en l'entorn on estiga situat; desenvolupar les funcions de tutoria i d'orientació de l'alumnat de l'etapa o àrea corresponent, de manera col·laborativa i coordinada; participar en l'avaluació, la

investigació i la innovació dels processos d'ensenyament i aprenentatge.

Fer un ús eficaç i integrat de les tecnologies de la informació i de la comuncació.

Generar propostes innovadores i competitives en l'activitat professional i en la recerca educativa.

Informar i assessorar les famílies sobre el procés d'ensenyament i aprenentatge i sobre l'orientació personal, acadèmica i professional dels fills.

Planificar, desenvolupar i avaluar el procés d'ensenyament i aprenentatge potenciant processos educatius que facilitin l'adquisició de les competències pròpies dels respectius ensenyaments, atenent al nivell i formació prèvia dels / de les estudiants així com l'orientació dels mateixos, tant individualment com en col · laboració amb altres docents i professionals del centre.

Posseir les habilitats d'aprenentatge que els permeten continuar estudiant d'un mode que haurà de ser en gran manera autodirigit o autònom.

Saber aplicar els coneixements adquirits i la seua capacitat de resolució de problemes en entorns nous o poc coneguts dins de contextos més amplis (o multidisciplinaris) relacionats amb la seua àrea d'estudi.

Saber comunicar les seues conclusions (i els coneixements i raons últimes que les sustenten) a públics especialitzats i no especialitzats d'un mode clar i sense ambigüitats

Ser capaços d'integrar coneixements i enfrontar-se a la complexitat de formular judicis a partir d'una informació que, sent incompleta o limitada, incloga reflexions sobre les responsabilitats socials i ètiques vinculades a l'aplicació dels seus coneixements i judicis.

Treballar en equip i amb equips, i desenvolupar actituds de participació i de col·laboració com a membre actiu de la comunitat educativa.

DESCRIPCIÓ DE CONTINGUTS

1. Història i epistemologia de les matèries de l'especialitat de Geografia i Història i dels seus continguts. La construcció del coneixement en les corresponents matèries i la seua relació amb el seu ensenyament i aprenentatge. El cas de la matèria d'Història de l'Art.
2. El currículum de les matèries de l'especialitat de Geografia i Història en l'educació secundària. Valor formatiu i cultural d'aquestes. Relació entre els diferents enfocaments historiogràfics i la conformació de concepcions diferents de la realitat. El cas de la matèria d'Història de l'Art.
3. Aprofundiment i reformulació dels continguts de les Ciències Socials en el context del currículum de la secundària, contemplant el seu interés i rellevància i les seues implicacions en els diferents àmbits. El cas de la matèria d'Història de l'Art.
4. La transversalitat en les matèries de l'especialitat. L'art i el patrimoni cultural com a eixos transversals per a l'ensenyament de la Geografia i la Història.
5. L'ensenyament de les matèries de l'especialitat de Geografia i Història i les seues implicacions en la construcció social i cultural. El seu valor i aplicació en situacions quotidianes. El cas de la matèria d'Història de l'Art.
6. La professió del professor de Geografia i Història en l'educació secundària. L'ètica professional aplicada.

VOLUM DE TREBALL (HORES)

ACTIVITATS PRESENCIALS

Activitat	Hores
Teoria-Pràctiques	48,00
Total hores	**48,00**

ACTIVITATS NO PRESENCIALS

Activitat	Hores
Assistència a altres activitats	0,00
Elaboració de treballs individuals o en grup	60,00
Estudi i treball autònom	30,00
Preparació de classes	0,00
Preparació d'activitats d'avaluació	12,00
Resolució de casos pràctics	0,00
Total hores	**102,00**

METODOLOGIA DOCENT

En funció dels objectius d'aprenentatge, dels continguts i de les competències s'utilitzaran diversos mètodes: metodologia expositiva, treball cooperatiu, discussió en grup, comentari de text, activitats pràctiques i d'aplicació individuals i grupals, etc. S'utilitzarà una metodologia participativa i dinàmica amb la finalitat de promoure la implicació i la participació de les alumnes i els alumnes en les classes, incloent-hi explicacions del professorat per a aclarir els pressupostos teòrics. S'usarà el debat quan siga procedent i es desenvoluparan treballs pràctics, exposicions i projectes de diversa índole relacionats amb la professió docent i amb la temàtica de l'assignatura. Així mateix, serà fonamental el treball autònom individual i cooperatiu orientat mitjançant tutories i la realització de proves escrites individuals que permetran valorar l'adquisició i capacitat d'aplicació dels coneixements teoricopràctics treballats.

AVALUACIÓ

L'avaluació serà contínua i global, tindrà caràcter orientador i formatiu, i haurà de tindre en compte els processos d'aprenentatge individual i col·lectiu. La qualificació de l'alumnat es concretarà de la manera següent:
1) Es realitzarà una prova escrita individual amb un enfocament teoricopràctic en el qual prevaldrà la reflexió, l'argumentació, la capacitat analítica i l'aplicació a casos concrets dels coneixements teòrics de l'assignatura. Aquesta part suposarà un 40% de la nota final de l'assignatura.
2) Es duran a terme de manera periòdica al llarg del curs diverses activitats teoricopràctiques (propostes didàctiques, assajos, informes, diari d'aula, pràctiques, controls de lectura o visionat, anàlisi de llibres de text, exposicions orals, etc.). Podran ser realitzades a l'aula, en tutories o a casa, havent de ser entregades dins del termini estipulat. Algunes per la seua naturalesa es consideraran tasques d'avaluació contínua no recuperables. En les diferents activitats es valorarà tant el producte final com el seguiment periòdic de la participació/implicació i el progrés individual. Aquesta part suposarà un 60% de la nota i podrà incloure tant activitats individuals com activitats grupals (si bé aquestes últimes no superaran en cap cas el 40% del total de la nota final de l'assignatura).
Per a superar l'assignatura serà necessari superar cadascun dels dos blocs (prova escrita i activitats teoricopràctiques) en què es divideix l'avaluació.
En l'avaluació de les proves i treballs escrits es tindrà en compte la correcció ortogràfica, lèxica i gramatical, així com els aspectes relatius a la coherència i la cohesió del text.
A més, tot el material presentat haurà de ser original: el plagi, la utilització abusiva o no autoritzada

d'aplicacions d'Intel·ligència Artificial o la descàrrega d'internet podrà implicar un suspens en l'activitat corresponent i una sanció d'acord amb l'article 15 del reglament d'avaluació i qualificació de la UV. Per a garantir l'honestedat intel·lectual, es recomana tindre en compte la "Guia d'actuació per a l'ús responsable de la intel·ligència artificial (IA) en els activitats docents i d'avaluació a la Universitat de València en la Facultat de Formació del Professorat":
https://www.uv.es/magisdire/calidad/guia_actuacio_ia_uv_ffp.pdf
Aquells i aquelles estudiants que per falta d'assistència no justificades perden el seu dret a l'avaluació contínua, podran ser avaluats de la part corresponent a activitats teoricopràctiques de caràcter recuperable mitjançant la prova final escrita a realitzar en la data oficial de la primera convocatòria, que en aquest cas tindrà un valor màxim del 100% de la nota de l'assignatura (en funció del valor atorgat a les activitats recuperables). Així mateix, tot l'estudiantat té dret a poder superar en segona convocatòria l'assignatura mitjançant la realització d'un examen en el qual se li avalue de totes les activitats d'avaluació contínua recuperables, i a mantindre la nota d'aquelles no recuperables. El caràcter recuperable/no recuperable de les diferents activitats s'establirà en els Programes Docents facilitats en cada grup pels docents responsables.
El sistema general de qualificacions seguirà la normativa de la Universitat de València aprovada pel Consell de Govern del dia 30 de maig de 2017. ACGUV 108/2017.
El professorat reservarà un temps en les últimes sessions presencials de l'assignatura per a l'emplenament, per part de l'estudiantat, de les enquestes institucionals d'avaluació de la docència.

BIBLIOGRAFIA

Aguarod, C., et al. (1980). *Aprender en el museo. Método activo*. ICE, Universidad de Zaragoza.
Amorós, L. (2009). Weblogs para la enseñanza-aprendizaje. *Pixel-Bit. Revista de Medios y Educación, 35*, 61–71.
Ávila, R. M. (2000). Las concepciones de los alumnos sobre la obra de arte y sus implicaciones didácticas. *Íber. Didáctica de las Ciencias Sociales, Geografía e Historia, 23*, 77–87.
Ávila, R. M. (2001). El papel de la historia del arte en el currículum. *Íber. Didáctica de las Ciencias Sociales, Geografía e Historia, 29*, 67–80.
Ávila, R. M. (2001). *Historia del arte, enseñanza y profesores*. Diada Editora.
Borrás Gualis, G. M. (1996). *Teoría del arte*. Historia 16.
Burckhardt, J. (1992). *La cultura del Renacimiento en Italia*. Akal.
Díaz Sánchez, J. (1988). *Excursiones por el Museo del Prado*. Penthalon.
Escaño, C. (2010). Hacia una educación artística 4.0. *Arte, Individuo y Sociedad, 22*(1), 135–144.
Estepa, J. (2001). El patrimonio en la didáctica de las ciencias sociales: obstáculos y propuestas para su tratamiento en el aula. *Íber. Didáctica de las Ciencias Sociales, Geografía e Historia, 30*, 93–105.
Fernández, P., & García, F. (2003). Nuevas tecnologías e Historia del Arte. El Museo Imaginado de la pintura española fuera de España. En M. Cabañas Bravo (Coord.), *El arte español fuera de España: XI Jornadas de Arte*. CSIC. 431–442.
Gambra Gutiérrez, A. (1986). *¿Sabes ver el arte?* Fomento de Bibliotecas.
García Blanco, A., et al. (1980). *Función pedagógica de los museos*. Ministerio de Educación y Ciencia.
Gómez Carrasco, C. J., Molina Puche, S., & Pagán Grau, B. (2012). Los manuales de Ciencias Sociales y la enseñanza de la Historia del Arte en 2.º de ESO. *Ensayos. Revista de la Facultad de Educación de Albacete, 27*, 69–88.
Gombrich, E. H. (1997). *Tras la historia de la cultura*. Ariel.
Grupo Ágora. (1990). *Trabajos prácticos de arte. Una visión integradora* (2 vols.). Akal.
Guillén Moliner, M. (2010). El análisis de una obra de arte: valoración del alumnado y del profesorado sobre la enseñanza de este procedimiento en los libros de texto. *Proyecto Clío, 36*.
Guillén Moliner, M. (2012). Libros de texto y enseñanza de la historia del arte. *Íber. Didáctica de las Ciencias Sociales, Geografía e Historia, 71*, 93–99.
Guzmán Pérez, M. F. (1993). *Arquitectura: Percepción y conocimiento. Propuesta didáctica*. Comares.

Guzmán Pérez, M. F. (1994). *Escultura: Percepción y conocimiento. Propuesta didáctica*. Comares.
Guzmán Pérez, M. F. (1994). *Pintura: Percepción y conocimiento. Propuesta didáctica*. Comares.
Hauser, A. (1998). *Historia social de la literatura y del arte*. Debate.
Martín González, J. J. (1996). *Historia del arte*. Gredos.
Monteagudo Fernández, J., & Vera-Muñoz, M. I. (2017). Qué aprenden los alumnos de ESO sobre historia del arte. Un análisis de la legislación y los exámenes en el caso de la Región de Murcia. *Educatio Siglo XXI, 35*(3), 229–254.
Prats Cuevas, J. (2003). Repensar el arte en la enseñanza. *Íber. Didáctica de las Ciencias Sociales, Geografía e Historia, 37*.
Prats Cuevas, J., et al. (2011). *Geografía e Historia. Complementos de formación disciplinar* (2 vols.). Graó.
Rascón, S., & Sánchez, A. L. (2008). Las nuevas tecnologías aplicadas a la didáctica del patrimonio. *Pulso, 31*, 67–92.
Rico, L., & Ávila, R. M. (2004). Los museos virtuales: nuevos ámbitos para aprender a enseñar el patrimonio histórico-artístico: una experiencia en la formación de maestros. En M. I. Vera Muñoz & D. Pérez i Pérez (Coords.), *Formación para la ciudadanía: las TIC y los nuevos problemas*. Simposio Internacional de Didáctica de las Ciencias Sociales. AUPDCS.
Rivero Gracia, M. P. (2009). Museos y didáctica on-line: cinco ejemplos de buenas prácticas. *Hermes. Revista de Museología, 1*, 110–114.
Sánchez Agustí, M. (1997). La simultaneidad de los estilos artísticos en la Edad Media. Un juego de simulación para comprender la arquitectura medieval. *Íber. Didáctica de las Ciencias Sociales, Geografía e Historia, 14*, 65–77.
Santacana, J., & Hernández, F. X. (2006). *Museología crítica*. Ediciones Trea.
Santacana, J., & Serrat, N. (Coords.). (2005). *Museografía didáctica*. Ariel.
Santamaría, J. (2004). Internet como recurso para la historia del arte. *Íber. Didáctica de las Ciencias Sociales, Geografía e Historia, 41*, 19–34.
Serrat, N. (2001). Museos virtuales como recursos para el área de ciencias sociales. *Íber. Didáctica de las Ciencias Sociales, Geografía e Historia, 27*, 105–112.
Sobrino, D. (2011). La didáctica de la Historia del Arte con TIC. Algunas propuestas para Secundaria y Bachillerato. En *Actas del Congreso Internacional Innovación Metodológica y Docente en Historia, Arte y Geografía* (pp. 1056–1067). Universidad de Santiago de Compostela.
Trepat i Carbonell, C. (2015). La Historia del Arte en la LOMCE. ESO y Bachillerato. *Íber. Didáctica de las Ciencias Sociales, Geografía e Historia, 79*, 49–59.
Trepat, J., & Masegosa, J. J. (1987). *Cómo realizar 45 itinerarios por el arte español* (2 vols.). CEAC.